

OGÓLNOPOLSKIE
TOWARZYSTWO
OCHRONY PTAKÓW

ul. Odrowąza 24, 05-270 Marki k. Warszawy, tel.: +48 22 761 82 05, faks: +48 22 761 92 51, e-mail: biuro@otop.org.pl, www.otop.org.pl
Pomorskie Biuro Otop, ul. Lipowa 4, 84-230 Rumia, tel./fax: +48 58 341 26 93, e-mail: pomorze@otop.org.pl

Sprawozdanie z realizacji zadania edukacyjnego pn. „OTOPatrol w rezerwacie Beka”

w ramach umowy nr WFOŚ/D/569/3936/2021

Podmiot realizujący: Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

Koszt kwalifikowany zadania: 39 159,91 zł

Kwota dotacji WFOŚiGW w Gdańsku: 30 605,91 zł

I. Cel zadania edukacyjnego

Celem zadania było kształtowanie postaw turystów odwiedzających rezerwat przyrody Beka, a tym samym ograniczenie zagrożenia, jakie stwarza dla przedmiotów ochrony w Bece nieodpowiedzialne wkraczanie ludzi w miejsca dla nich niedostępne. Cel ten był realizowany poprzez działania OTOPatrolu – zespołu wolontariuszy, reagujących na przypadki nieodpowiedzialnej turystyki na terenie rezerwatu i prowadzących bezpośrednią edukację w terenie. OTOPatrol działał w rezerwacie już trzeci sezon (od 2019 r.). W trakcie realizacji zadania zapewniono wolontariuszom szkolenia oraz materiałowe i sprzętowe zaplecze ich pracy.

II. OPIS ZREALIZOWANYCH PRAC:

1. Aktywacja stałego zespołu OTOPatrolu i rekrutacja nowych wolontariuszy

Przeprowadzono dwie główne akcje rekrutacyjne: wiosną 2021 r. oraz wiosną 2022 r. W ich wyniku z końcem zadania, tj. na przełomie marca i kwietnia 2022 r. umowy zostały podpisane łącznie z **32 wolontariuszami, zaangażowanymi w prace OTOPatrolu**. Zespół tworzą zarówno doświadczeni stali członkowie OTOPatrolu, jak i nowo rekrutowani.

2. Szkolenie wolontariuszy OTOPatrolu

a) Szkolenia organizacyjne - przeszkolono łącznie 32 wolontariuszy

Z uwagi na stan epidemiologiczny w kraju (epidemia COVID-19) szkolenia miały początkowo charakter indywidualnych spotkań, które odbywały się w miarę przybywania nowych wolontariuszy. U progu nowego sezonu pracy wolontariuszy odbyło się grupowe, stacjonarne szkolenie. Miało ono miejsce 26 marca 2022 r. w Rzucewie (Osada Łówów Fok), wzięło w nim udział 30 osób.

Szkolenia obejmowały następujące zagadnienia:

- Podstawowe regulacje prawne dotyczące statusu Beki i przepisów obowiązujących na terenie rezerwatu;
- Zasady i praktyka edukacyjnego przekazu skierowanego do turystów w rezerwacie;
- Zasady i praktyka interweniowania w sytuacjach nieprzestrzegania obowiązujących reguł przez osoby odwiedzające rezerwat, gwarantujące efektywną i bezpieczną pracę wolontariuszy (także w sytuacjach związanych z COVID-19).
- Zasady ustalania harmonogramu pracy, komunikowania się i raportowania asystentowi społecznego patrolu.

b) Warsztaty przyrodnicze

Cykl warsztatów, które pozwoliły członkom OTOPatrolu poszerzyć wiedzę przyrodniczą, potrzebną w pracy edukatora. Odbły się następujące szkolenia, prowadzone przez specjalistów z danej dziedziny:

- entomologiczne, dotyczące owadów związanych z siedliskami Beki - 26.06.2021 r.
- botaniczne, dotyczące siedlisk rezerwatu Beka i związanych z nim gatunków roślin - 14.08.2022 r.
- chiropterologiczne o nietoperzach rejonu rezerwatu Beka –. 25.09.2021 r.
- ornitologiczne, połączone z ćwiczeniami z rysowania ptaków (rozwijanie umiejętności dostrzegania kluczowych cech ptaków) – 28.02.2022 r.
- z wiedzy o ssakach morskich, połączone z przekazaniem doświadczeń z interwencji przy ich ochronie – 26.03.2022 r.

Dodatkowo, na potrzeby szkolenia wolontariuszy przygotowano odcinek podcastu poświęcony chronionym siedliskom roślinnym Beki. Zwiększyło to zakres oddziaływania szkoleń, zwłaszcza w warunkach ograniczeń epidemiologicznych (COVID-19).

Podcast został udostępniony na kanale YouTube OTOP (https://www.youtube.com/watch?v=YiwBR5L_XFw&t=7s) oraz na popularnych platformach podcastowych), jako 6 odcinek Ptasiego Radia.

Szkolenia wolontariuszy miały łącznie około 100 uczestników. Natomiast podcast edukacyjny miał do tej pory ok. 330 odtworzeń.

3. Wyposażenie wolontariuszy OTOPatrolu.

Członkom zespołu dostarczono niezbędne materiały merytoryczne i edukacyjne, a także odzież terenową z oznakowaniem OTOPatrolu.

W ramach niniejszego zadania zakupiono/przygotowano wolontariuszom następujące wyposażenie (elementy odzieży terenowej i materiały edukacyjny dla odwiedzających):

- przypinki z wizerunkami ptaków rezerwatu Beka i koników polskich – 450 szt.
- ulotki o znaczeniu obecności koników polskich w rezerwacie – 1000 szt.
- czapki z daszkiem (typu patrolówka) z logo OTOPatrolu - 20 szt.
- kamizelki terenowe (odblaskowe) z logo OTOPatrolu – 16 szt.
- kurtki typu softshell z logo OTOPatrolu – 30 szt.
- plecaki terenowe z logo OTOPatrolu – 10 szt.
- terenowe kubki termiczne – 27 szt.
- przewodniki do oznaczania ptaków – łącznie 18 szt. (*Ptaki. Przewodnik Collinsa, Svensson Lars* – 13 szt. oraz *Przewodnik do rozpoznawania ptaków w locie, Cofta T.* – 5 szt.)

Poza wyposażeniem, zakupionym w ramach zadania wolontariuszom przekazano również materiały i wyposażenie przygotowane na wcześniejszym etapie działań :

- koszulki bawełniane typu T-shirt z oznakowaniem OTOPatrolu

- przewodniki po ścieżce edukacyjnej „Rezerwat przyrody Beka” (do użytku wolontariuszy oraz jako materiał edukacyjny dla odwiedzających) – zasoby OTOP;
- opaski odblaskowe z logo rezerwatu
- naklejki z logo OTOP i rezerwatu (materiał edukacyjny dla odwiedzających).
- ulotki o przyrodzie rezerwatu Beka (materiał edukacyjny dla odwiedzających) – zasoby OTOP;
- zakładki do książek z ptakami Beki (materiał edukacyjny dla odwiedzających)
- zalaminowane mapki z trasą ścieżki i wyciągiem z przepisów regulujących reżim ochronny Beki (w ramach własnych kosztów).

4. Komunikacja i integracja wolontariuszy.

Głównym narzędziem komunikacji między koordynatorem projektu a uczestnikami społecznego patrolu jest zamknięta grupa na Facebooku.

To miejsce wymiany informacji, dotyczących bieżących wydarzeń w rezerwacie, organizacji pracy wolontariuszy, relacji z partoli, pomysłów i usprawnień proponowanych przez wolontariuszy, opisów i zdjęć przyrodniczych oraz innych aktualności (także ze świata przyrody Beki). Grupa OTOPatrolu na FB to także narzędzie integracji i aktywności zespołu, przygotowującego się do kolejnego sezonu pracy w rezerwacie.

W sprawozdawanym okresie na profilu grupy zamieszczono około 300 wpisów.

Działania OTOPatrolu i efekty pracy wolontariuszy.

Rezultaty projektu w odniesieniu do działań OTOPatrolu:

- W pracę zespołu wolontariuszy-edukatorów było zaangażowanych ok. 30 osób.
- W rezerwacie wolontariusze przepracowali ok. 65 dni w okresie od kwietnia do października 2021 r.
- Udokumentowana liczba osób objętych działaniem edukacyjnym, w tym informacją o ograniczeniach obowiązujących w rezerwacie przyrody Beka – ok. 1200 osób (liczba rzeczywista większa),
- Udokumentowana liczby interwencji w przypadku niewłaściwych zachowań osób odwiedzających rezerwat – ok. 700 (liczba rzeczywista większa).

Patrole wolontariuszy w 2021 r. były organizowane od początku kwietnia do początku października, a następnie wznowione na przełomie marca/kwietnia 2022 r. Objęły one sezon lęgowy ptaków i początek jesiennej migracji, kiedy ptaki żyjące lub

zatrzymujące się w siedliskach Beki wymagają spokoju i swobodnego do nich dostępu. Jednocześnie był to szczyt sezonu letniego i urlopowego, kiedy działania interwencyjne i edukacyjne w rezerwacie są najbardziej potrzebne.

Wolontariusze wykonywali swoje zadania w rezerwacie głównie w dni wolne od pracy, tj. w soboty, niedziele i święta, kiedy w cyklu tygodniowym ruch turystów jest najbardziej intensywny. Pracowali w zespołach minimum 2-osobowych, przez 2-4 godziny dziennie każdy. W szczycie letnim, w miarę możliwości organizowane były dwa takie składy patrolu w różnych godzinach, także w popołudnia w dni robocze. Skład patroli był planowany tak, aby doświadczeni wolontariusze byli w terenie z wolontariuszami nowo rekrutowanymi.

Harmonogram pracy wolontariuszy ustalany był na bieżąco, za pomocą dostępnego dla wszystkich wolontariuszy formularza on-line (arkusz Google).

Terenowi edukatorzy obecni byli na trasie ścieżki turystycznej. Zwracali uwagę na miejsca poza udostępnionym szlakiem. Ich zadaniem było zwracanie turystów nieprzestrzegających zasad poruszanie się po rezerwacie na ścieżkę edukacyjną, opowiadanie o przyrodzie Beki, zwrócenie uwagi na obserwowane ptaki, pokazanie ich z wykorzystaniem lornetki lub lunety, przekazanie materiałów edukacyjnych, w tym drobnych gadżetów dla najmłodszych. Wolontariusze przekazywali informacje o celowości wypasu, potrzebie zapewnienia wypasanyemu zwierzętom spokoju (niewkraczania na ich pastwiska) oraz o historii konika polskiego.

Uczestnicy OTOPatrolu składali raporty z przebiegu swoich działań w rezerwacie, z wykorzystaniem przygotowanego w tym celu formularza.

Inne zadania, w które angażowali się wolontariusze OTOPatrolu:

- Zabezpieczanie akcji przeprowadzania koników polskich – do rezerwatu Beka na początku wypasu łąk oraz – z rezerwatu na pastwisko zimowe po zakończeniu sezonu.
- Pomoc w prowadzeniu stanowiska edukacyjnego rezerwatu Beka na pikniku „Klimat dla nauki” w Gdyni
- Pomoc w organizacji Europejskich Dni Ptaków w rezerwacie
- Organizacja wystawy fotograficznej przyrody rezerwatu Beka – biblioteka w Gdyni.

Na zakończenie letniego sezonu pracy OTOPatrolu w rezerwacie zorganizowano spotkanie podsumowujące działania wolontariuszy. Spotkanie miało charakter terenowy. Była to okazja do wymiany doświadczeń, integracji, wskazania udanych aspektów działań oraz zebrania pomysłów wolontariuszy na kolejny sezon, a także podziękowania wolontariuszom, wręczenia dyplomów oraz nagród w książek i kubków termicznych.

Za organizację pracy wolontariuszy odpowiedzialny był asystent społecznego patrolu z następującym zakresem obowiązków:

- przeprowadzenie akcji rekrutacyjnych i nabór wolontariuszy do zespołu OTOPatrolu,
- organizacja szkoleń uczestników patroli,
- komunikacja z zespołem OTOPatrolu, raportowania ich pracy,

- ustalenie i nadzorowanie harmonogramu pracy w terenie,
- wsparcie wolontariuszy w tym dostarczanie materiałów,
- projekt i zakup planowanych materiałów oraz dbanie o efektywne wykorzystanie tych zasobów,
- prowadzenie aktywnego profilu OTOPatrolu na FB.

5. Efekty realizacji zadania. Utrzymanie trwałości efektów projektu

Działania społecznych edukatorów Beki przyniosły oczekiwane efekty. Spotkania osób odwiedzających rezerwat z wolontariuszami zaowocowały ograniczeniem liczby przypadków naruszania zakazów na terenie rezerwatu, niejednokrotnie żywym zainteresowaniem informacjami dotyczącymi przyrody rezerwatu, prowadzonego na łąkach Beki wypasu koników polskich, zaobserwowanych ptaków. Regularna obecność zespołu OTOPatrolu w rezerwacie dała też nieoceniony wkład w uzyskanie pełniejszego obrazu sposobu korzystania turystów z walorów Beki, skali zachowań stanowiących zagrożenie dla jej przyrody oraz miejsc najbardziej newralgicznych.

Interwencje OTOPatrolu w związku z naruszeniami przepisów na terenie rezerwatu Beka dotyczyły głównie: wprowadzania psów na teren rezerwatu, wchodzenia i poruszania się rowerem na terenie nieudostępnionym dla takiego ruchu, plażowania, wjazdu na teren rezerwatu nieuprawnionych pojazdów.

6. Promocja efektów projektu

Zadanie wraz z informacją o dofinansowaniu ze środków WFOŚiGW w Gdańsku jest promowany w następujących miejscach:

- Strona internetowa OTOP www.otop.org.pl
Została opublikowana informacja o rozpoczęciu projektu. Zaproszono wolontariuszy do współpracy oraz aktualności z działań w trakcie realizacji.
- Serwis internetowy rezerwatu Beka www.rezerwat.otop.org.pl
Informacja o rozpoczęciu projektu. Po zakończeniu realizacji zadania opublikowane zostało sprawozdanie z jego realizacji.
- Portal społecznościowy OTOP <https://www.facebook.com/OTOP.BirdlifePolska>.
Opublikowano informację o rozpoczęciu projektu wraz z zaproszeniem wolontariuszy do współpracy oraz krótkie aktualności z działań w trakcie realizacji.
- Grupa zamknięta skierowana do wolontariuszy OTOP (Wolontariat Wysokich Lotów: <https://www.facebook.com/groups/223119431658118>).

Sprawozdanie przygotowano: 28.04.2022

Koordynator projektu: Hanna Rachwald